

Sürdürülebilirlik İle İşletme Maliyeti Arasındaki İlişki

The Relationship Between Sustainability And Operating Cost

Fatih Ekinler¹

¹ Öğr.Gör.; Şırnak Üniversitesi, Silopi Meslek Yüksekokulu, Finans Bankacılık Ve Sigortacılık Bölümü, Şırnak, Türkiye

ÖZET

Dünya nüfusunun artmasından dolayı tüketimin artması ve bu tüketimi karşılayabilecek olan işletmelerin faaliyetlerini yerine getirirken doğayı tahrip etmeleri, sürdürülebilirlik konusunu önemli kılmıştır. İşletme faaliyetleri ve tüketimden kaynaklanan çevre kirliliği sürdürülebilirliği tehlike altına koymaktadır. Yaklaşan tehlikenin farkında olan ülkeler çevrenin korunması amacıyla önlem almaya başlamışlardır. Tehlikeyi ortadan kaldırmak veya etkisini en aza indirmek için konferanslar düzenleyip protokol imzalamışlardır. Alınan önlemler ve yapılan konferanslar ile sürdürülebilirlik kavramı ortaya çıkmıştır. Çok boyutlu olan sürdürülebilirlik kavramı, son yıllarda üzerinde en çok çalışılan konulardan birisi olmuştur. Çalışmanın amacı, sürdürülebilirlik ile işletme maliyeti arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilirliğin unsurları, sürdürülebilirlik raporlama, sürdürülebilirliğin maliyeti ve bu maliyetin muhasebeleştirilmesi ele alınmıştır. İşletme paydaşları son yıllarda işletmeden ekonomik faaliyetler ile birlikte işletmenin çevresel ve sosyal faaliyetlerini de barındıran sürdürülebilirlik raporunu talep etmektedirler. Bu bakımdan tahrip edilen doğal kaynakların yerine konulması ve korunması amacıyla işletmeler ek maliyetlere katlanmak durumunda kalmaktadır. İşletmelerin ayakta kalabilmeleri için paydaşlarının beklentilerine cevap vermeleri gerekmektedir. Ayrıca sürdürülebilirlik maliyetine katlanan işletmelerin prestij kazandığı söylenilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, İşletme Maliyeti, Sürdürülebilirliğin Maliyeti

ABSTRACT

The increase in consumption due to the world's population growth and the destruction of nature by the businesses, which meet this consumption have made the issue of sustainability important. Environmental pollution caused by business activities and consumption puts sustainability in danger. Countries that are aware of the approaching danger have started to take measures to protect the environment. They held conferences and signed protocols to eliminate the danger or minimize its impact. The concept of sustainability emerged with the measures taken and the conferences held. The concept of sustainability, which is multidimensional, has been one of the most studied subjects in recent years. The aim of the study is to reveal the relationship between sustainability and operating cost. The concept of sustainability, the elements of sustainability, sustainability reporting, the cost of sustainability and accounting for this cost are discussed in this respect. In recent years, business stakeholders have started to request the sustainability report, which includes the environmental and social activities of the businesses, along with the economic activities of them. In this respect, businesses have to bear additional costs in order to replace and protect the destroyed natural resources. In order for businesses to survive, they must respond to the expectations of their stakeholders. In addition, it can be said that businesses that bear the cost of sustainability gain prestige.

Keywords: Sustainability, Operating Cost, The Cost of Sustainability

GİRİŞ

Mevcut doğal kaynakların azalması, çevre kirliliğinin artması ve buna paralel olarak sıcaklık derecesinin artması, gelecekte insanlığı bekleyen çeşitli problemlerin ortaya çıkacağına habercisi niteliğindedir. Problemi ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için hükümetlerin gerekli yasal zemini oluşturmaları ve işletmelerin geleceğe yönelik belirli bir plan çerçevesinde hareket etmeleri önem arz etmektedir. İşletmelerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri, başka bir deyişle sürdürülebilirliklerini sağlamaları için sorumlu davranmaları ve toplumun bu konudaki beklentilerini karşılamaları gerekmektedir. Paydaşların işletmelerden faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerini ele alan bir rapor talep etmeleri, sürdürülebilirlik raporlarının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Ayrıca işletmelerin faaliyetlerini yerine getirirken çevresel sürdürülebilirliği dikkate almaları beraberinde katlanmaları gereken maliyetleri ortaya çıkarmaktadır.

Literatürde sürdürülebilirlik ile yönetim (Elkington, 2006; Loorbach, 2007), pazarlama (Jones vd., 2008; Belz ve Pattie, 2009), enerji (Holdren, 2007; McCollum, Krey ve Riahi, 2011), ekonomi (Baumgartner ve Quaas, 2010), çevre (Goodland, 1995; Naveh, 2007; Gleeson vd., 2010; Ögmundarson vd., 2020), eğitim (Foster, 2001; Mcfarlane ve Ogazon, 2011), sağlık (Piacano, 2004; Kjaergard, Land ve Bransholm Pedersen, 2014), kurumsallık (Atkinson, 2000; Aras ve Crowther, 2009; Linnenluecke ve Griffiths, 2010) ve maliyet (Barbier, Markandya ve Pearce, 1990; Figge ve Hahn, 2005; Isaksson, 2005; Ng ve Rezaee, 2015; Shrim, Sleemei ve Ravilla, 2015) ilişkisini ele alan çalışmalar yapılmıştır. Daha önce yapılmış olan çalışmalardan farklı olarak sürdürülebilirlik ile işletme maliyeti arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılacaktır.

Çalışmada sürdürülebilirlik işletme maliyetini hangi yönde etkilemektedir? ve sürdürülebilirlik raporlarının işletme paydaşlarının işletmeye bakışını nasıl değiştirdiği ve bunun işletme maliyetine nasıl yansıdığı sorularına cevap aranmaktadır. Çalışmanın amacı sürdürülebilirlik ile işletme maliyeti arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilirliğin unsurları, sürdürülebilirlik raporlama, işletme

kavramı ve sürdürülebilirliğin maliyeti bu doğrultuda değerlendirilecektir. Yapılan çalışma ile işletme sürdürülebilirliği ve sürdürülebilirliğin maliyeti konularında alana yeni bir bakış açısı kazandırmaya çalışılmaktadır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Sanayi devrimi ile beraber endüstride yaşanan gelişmeler insanları daha fazla tüketime yönlendirmiştir. Tüketime artmasıyla birlikte çevre kirliliğinin yüksek seviyelere ulaşması, çevrenin dolayısıyla dünyanın sürdürülebilirliği tehlikeye girmektedir. Bu sorunun farkında olan ülkeler çevrenin korunması ve iklim değişikliğiyle ilgili çeşitli konferanslar düzenleyip protokol imzalamışlardır. Yapılan bu konferans ve protokollerin meyvesi olarak sürdürülebilirlik kavramı ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilirlik kavramı, birden fazla tanıma imkân tanıyan bir kavramdır. Yapılan tanımların birbirinden farklı olmasının nedeni, sürdürülebilirlik kavramının çok boyutlu bir kavram olması, biyolojiden ekonomiye, etikten şehir planlamasına, enerjiden endüstriye, turizmden ulaşım, kültürden tarıma kadar yaşamın hemen her alanında farklı biçimlerde kullanılması ve herkesin kendi alanına göre değişik bir anlam yüklemesinden kaynaklanmaktadır. Sosyal bakımdan sürdürülebilirlik; yoksullukla mücadele, adil gelir dağılımının sağlanması, yönetim, katılımcı demokrasi ve sosyal adaletin sağlanması olarak gösterilebilirken, iktisadi bakımından sürdürülebilirlik; ekonomik kalkınma, ekonomik büyüme, ekonomik etkinlik ve ekonomik istikrar olarak gösterilebilir. Biyolojik açıdan sürdürülebilirlik ise çevresel kirlilikle mücadele, biyolojik çeşitliliğin muhafazası ve habitatın korunması şeklinde ifade edilebilmektedir. Bütün bunlardan dolayı tek bir tanım üzerinde mutabakatın sağlanması imkânsız bir hal almakta ve genel bir sürdürülebilirlik tanımı yapılamamaktadır (Şen, Kaya ve Alpaslan, 2018:6-7). Aşağıda sürdürülebilirlik kavramı bir resim yardımıyla gösterilmiştir.

Görsel 1. Sürdürülebilirlik

Kaynakça: <https://indigodergisi.com/2017/12/surdurulebilirlik-serisi-101/>

Yukarıdaki görsel 1 incelendiğinde sürdürülebilirlik kavramının çeşitli alanlarda kullanılabileceği görülmektedir.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN UNSURLARI

İşletme, mal satışı yaparak veya hizmet sunarak insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan, ekonomi, politika, teknoloji, demografi ve kültür gibi faktörlerden etkilenen çeşitli çıkar gruplarına karşı sorumlulukları olan, kar elde etmek, işletmenin sürdürülebilirliğini sağlamak ve topluma hizmet etme amaçlarını güden birim olarak ifade edilebilir (Uzun, 2019: 102). İşletmeler, sürdürülebilirliğe katkıda bulunabilmeleri için öncelikle kendi sürdürülebilirliklerini sağlamak zorundadırlar. İşletmeler sürdürülebilirliğini sağlamak için paydaşlarının (yatırımcı, halk, devlet vb.) taleplerini yerine getirmek durumundadırlar. Paydaşlar işletmelerden faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel yönlerini talep etmektedir. Yapılmış olan bu talep hem işletmenin sürdürülebilirliği hem de sürdürülebilir bir dünya için önem arz etmektedir. İşletmeler bu üç unsurdan birini ihmal ettiği takdirde işletmenin geleceğini tehlike altına somaktadır. Söz konusu unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ *Ekonomik sürdürülebilirlik*, işletmenin kar elde etme hedefini gerçekleştirirken işletmenin faaliyetlerinin içerisinde yer aldığı çevreye ya da bulunduğu topluma zararının dokunmaması olarak ifade edilmektedir. Sürdürülebilirlik ile işletmenin kârlılığı birbiriyle çatışan iki hedef olarak görülse de, aslında birbirlerini destekleyecek kavramlar şeklinde değerlendirilmelidir. Faaliyetlerinin devam etmesi için doğal kaynakları etkin kullanarak maliyetlerini azaltan, hammadde güvenliğini sağlayan, şeffaf paydaş iletişimi ile

tüketicilerin ve yatırımcıların güvenini sağlayan işletmeler, uzun vadeli ekonomik sürdürülebilirliklerini de garanti altına alabileceklerdir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 24-25).

- ✓ *Çevresel sürdürülebilirlik*, işletmeler stratejilerine uygun faaliyetlerini gerçekleştirirken, bulundukları ortama zarar vermeyecek şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. İşletmeler su, enerji gibi girdiler ile atık ve emisyon gibi çıktılarla ilgili verileri sürdürülebilirlik raporları aracılığı ile kamuya paylaşmaktadır (Ertan, 2018: 464). İşletmeler, faaliyetleri esnasında tahrip ettikleri doğayı eski haline getirmek veya doğaya verdikleri zararı en aza indirmek için çeşitli yöntemler uygulayabilmektedir. Kesilen ağaçların yerine yeni ağaç dikmek veya atıklarla kirletilen suyun temizlenmesi örnek olarak gösterilebilir.
- ✓ *Sosyal sürdürülebilirlik*, sosyal süreçlerde, yapılarda ve topluluklarda sürekli bir şekilde farklılaşan ihtiyaçların giderilmesi amacıyla ortaya atılmıştır. Toplumda karşılaşılan sorunların çözümünde fiziksel özelliklerin/ortamların yetersiz kalması ve bu toplumların gerekli kapasiteyi bağımsız olarak oluşturamamasıdır. Buna bakılarak sorunları çözmek ve uygulamaları etkileyebilmek için var olan stratejilerin gözden geçirilmesi ve yeniden düşünülmesi zorunlu bir hal almaktadır. (Pak, Aktan ve Özcan, 2018: 429). Sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin yaşam kalitesini artırmayı veya içinde bulunulan zamana eşdeğer bir yaşam kalitesi sunmayı hedefleyen bir kavram olarak literatürde yer almaktadır (Ertan, 2018: 465).

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMA

İşletmeler, özellikle sanayi devriminden sonra büyük ölçekli işletmeler şeklinde faaliyetlerini sürdürerek hızlı bir şekilde artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışlardır. Artan ihtiyaçlar ve gelişen endüstri işletmelerin doğaya zarar vermelerine sebep olmuştur. Meydana gelen zararlar işletmenin geleceğini tehlikeye atmıştır (işletmenin gelecekte kullanacağı doğal kaynakların azalması veya yok olması gibi). Bunu gören paydaşlar işletmelerden finansal raporlardan ziyade faaliyetlerin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerini ele alan sürdürülebilirlik raporları talep etmişlerdir.

Değişken ve rekabetçi bir çevrede yaşamını sürdürmeye çalışan işletmelerin toplumun çevresel ve sosyal beklentilerini görmezden gelerek ayakta kalıp yaşamlarını devam etmeleri olası görünmemektedir. Bu nedenle işletmeler standartlarını ve stratejilerini çevresel ve sosyal faktörleri göz önünde bulundurarak düzenlemeleri önem arz etmektedir. Ayrıca çıkarları doğrultusunda çevre ve toplum yararına faaliyette bulunan işletmelerin geleneksel şekilde uyguladıkları finansal raporlamalar yetersiz kalmıştır. Bu nedenle oluşan eksiklikler sürdürülebilirlik raporlaması ile kapatılmaya çalışılmıştır (Battal, 2018: 394).

Sürdürülebilirlik raporlama, kurumsal yönetim kapsamında çalışan hakları, işletmelerin tükettikleri doğal kaynakların çevreye etkisine kadar paydaşlara birçok alanda çeşitli bilgiler sunmaktadır (Altun, 2018: 34). Aynı zamanda işletme paydaşlarına işletmenin sürdürülebilir kalkınmaya olan bağlılıklarını göstermenin bir yöntemi olarak düşünmek mümkündür (Adalessossi vd., 2015: 83).

İŞLETME VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

İşletme kavramı genel olarak, kâr elde etmek amacıyla belli bir sermayeyi ortaya koyan girişimcinin, işgücü ve doğal kaynaklardan yararlanarak insanların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir teşebbüs şeklinde tanımlanabilir. İnsanların ihtiyaçlarını gidererek kâr elde eden veya kâr amacı gütmeyen işletmelerin çevreye ve topluma karşı yerine getirmeleri beklenen sorumlulukları vardır. Sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getiren işletme oldukça zorlu olan rekabet şartlarında ayakta kalabilmekte ve böylelikle sürdürülebilirliğini sağlayabilmektedir. Aşağıda işletmelerin sürdürülebilirliğe olan etkisini ve işletmelerin topluma ve çevreye karşı olan sosyal sorumluluğu açıklayan bir resim yer almaktadır.

Görsel 2. İşletmeler ve Sürdürülebilirlik

Kaynakça: <https://basal.com.tr/kurumsal/cevre-ve-surdurulebilirlik/>

Yukarıdaki görselde işletmelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirerek işletme ve çevre sürdürülebilirliğini sağlayabileceği görülmektedir. İşletmeler faaliyetlerini yürütmek, kar elde etmek ve varlığını devam ettirebilmek için doğal kaynakları tüketmektedir. Kaynakların tamamen yok olmaması için işletmelerin sorumlu davranmaları gerekmektedir. Bu anlamda muhasebenin 12 temel kavramlarından biri olan sosyal sorumluluk kavramının sürdürülebilirlik ile aynı düşünce doğrultusunda olduğu söylenilebilir. (Kılıçaslan ve Of, 2019: 37).

İşletmelerin veya kişilerin amaçlarına ulaşmak için faaliyetlerini yerine getirirken toplumun çıkarını göz ardı etmemesi, etik kurallara uyması ve faaliyetlerden kaynaklanan sorumlulukları üstlenmesi sosyal sorumluluk olarak ifade edilebilir. İşletmeler faaliyetlerini gerçekleştirirken çevre ile sürekli ilişki içerisinde olmak durumundadırlar. Söz konusu ilişkiden kaynaklı maliyetler ortaya çıkmaktadır. Faaliyetlerden kaynaklı çevresel maliyetlerin ortaya çıkması ve işletmelerin bu maliyetleri göz önünde bulundurarak hareket etmesi sosyal sorumluluk kavramıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Lazol, Muğal ve Yücel, 2008: 63).

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN MALİYETİ

Kâr odaklı kurulan işletmelerin amaçlarına ulaşabilmeleri bakımından en önemli faktörlerin gelir ve maliyet kalemlerinin olduğu söylenilebilir. Çünkü gelir sabit olduğunda maliyet ne kadar düşürülebilirse kâr oranı da o derece artmaktadır. Bundan dolayı işletmede karar alınırken maliyet kaleminin göz önünde bulundurulması ve yönetilmesi işletmenin amaçlarına ulaşmada önem arz etmektedir (Alkan, 2001: 179-180). Ayrıca işletmelerin faaliyetlerini sürdürdüğü çevreye karşı sorumlulukları da mevcuttur. Söz konusu bu sorumluluklardan biri faaliyetleri esnasında zarar verdiği veya kullandığı doğal kaynakların doğaya yeniden kazandırılmasıdır. Doğal kaynakların yeniden kazandırılması, işletmeye ek bir maliyet getirmektedir. Aşağıdaki görselde doğal kaynakların yeniden kazandırılması için işletmelerin parasal olarak fedakârlıkta bulunmalarının söz konusu olduğu söylenilebilir.

Görsel 3. Sürdürülebilirliğin Maliyeti

Kaynak: <https://www.esgturkey.com/surdurulebilirlik-stratejisi/>

Sürdürülebilirlik kavramının içeriğine bakıldığında tahrip edilen doğal kaynakların yenilenmesi veya yerine konulması gibi çeşitli maliyetleri beraberinde getirdiği söylenilebilir. Bu bakımdan sürdürülebilir maliyet kavramını, bir muhasebe dönemi boyunca (muhasebede bir dönem genellikle 12 ay şeklinde hesaplanmaktadır) işletmenin faaliyetlerini gerçekleştirdiği çevrenin veya ortamın dönem başındaki durumu ile dönem sonundaki durumunun aynı olması için katlandığı fedakârlıklar olarak tanımlanabilir (Yükçü ve Fidancı, 2016: 664). Diğer bir ifadeye göre sürdürülebilir maliyet, işletmenin tükettiği veya tahrip ettiği doğal kaynakların karşılıklarının para ile ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Yanık ve Türker, 2012: 299).

İşletmeler son zamanlarda çevreyi koruma ve çevre kirliliğini önleme faaliyetlerini artırmışlardır. Bunun altında yatan nedenlerin işletme paydaşlarının bu doğrultuda beklentilerinin artması ve yetkili merciler tarafından getirilen yasal zorunluluklar olduğu söylenilebilir. İşletmelerin bu kapsamda katlandıkları maliyetler çevresel maliyet olarak adlandırılmaktadır. Çevresel maliyetler şu şekilde hesaplanmaktadır (Şerbetçi ve Uçar, 2015: 7-8):

- ✓ Çevresel maliyetlerin toplamı, içsel ve dışsal maliyetlerden oluşmaktadır.
- ✓ İçsel maliyetler, şartlara bağlı değişen, direkt ve endirekt maliyetlerden oluşmaktadır.
- ✓ Dışsal maliyetler ise sağlıklı olumsuz etkileyen ve çevreden kaynaklanan maliyetlerden oluşmaktadır.

İşletme paydaşlarının çevreye karşı duyarlı olması, işletmelerin çevresel maliyetlerini artırmaktadır. Dolayısıyla bu durum çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesinin önemini artırmaktadır. Çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesinde tek düzen hesap planında standart bir grup olmamaktadır. Çevresel maliyetler çevre ile ilgili faaliyetlerden kaynaklandığından üretim ile ilişkilendirilerek genel üretim gideri hesabı kullanılabilir. Ayrıca çevreyi koruma amaçlı yapılan araştırmaları, araştırma ve geliştirme hesabında ve çevreyi korumak için yapılan yatırımları, yapılmakta olan yatırımlar hesabında izlemek

mümkündür. Kullanılabilecek üç hesap aşağıdaki gibi kayıt altına alınabilir (Lazol, Muğal ve Yücel, 2008: 64):

✓ Çevresel faaliyetlerden kaynaklanan çevresel maliyetlerin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi gösterilebilir.

730 Genel Üretim Giderleri 730,90 Diğer Gider Yerleri	901 Çevresel Eğitim Giderleri İlgili Hesap	XX	XX
--	---	----	----

✓ Çevreyi korumak için gerçekleştirilen araştırmaların maliyetleri aşağıdaki gibi muhasebeleştirilebilir.

750 AR-GE Giderleri	İlgili Hesap	XX	XX
---------------------	--------------	----	----

✓ Çevreyi korumak için yapılan yatırımlar söz konusu olduğunda aşağıdaki gibi bir muhasebeleştirme işlemi yapılabilir.

258 Yapılmakta Olan yatırımlar	731 Genel üretim Giderleri Yansıtmı		
--------------------------------	-------------------------------------	--	--

253 Tesis Makine ve Cihazlar 253,00 Tesisler 253,010 Arıtma Tesisi	258 Yapılmakta olan Yatırımlar	XX	XX
--	--------------------------------	----	----

SONUÇ

Yeryüzünde bulunan doğal kaynakların yok olmaması için bireylerin, işletmelerin ve ülkelerin bu konuda sorumluluk sahibi olmaları önem arz etmektedir. İşletmeler, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucu doğaya zarar verebilmektedir. Verilen bu zararın ortadan kaldırılması ya da minimize edilmesi için çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir. İşletmelerce gönüllü olarak uygulanan önlemlerin yanında yasal zemini oluşturulmuş ve almaları zorunlu olan önlemlerin çerçevesinin genişletilmesi, sürdürülebilirliğin sağlanması için son derece önemlidir.

Rekabet ortamında ayakta kalmak isteyen işletme, paydaşlarının istekleri doğrultusunda hareket etmek durumundadır. İşletmenin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerini açıklayan sürdürülebilirlik raporlarını yayınlayan işletmeler, paydaşlarını bu konularda bilgilendirdikleri için ayrıca prestij kazanmaktadırlar. Dolayısıyla işletmeler paydaşların talep ettiği sürdürülebilirlik raporunu yayınlamak ve sürdürülebilirliğin sağlanması için almış oldukları önlemlerden dolayı çeşitli maliyetlere katlanmak zorunda kalmaktadır. Söz konusu bu maliyetlerin kayıt altına alınması ve izlenmesi, işletmelerin gelir, gider, kâr ve zararlarını karşılaştırabilmeleri açısından önemlidir.

İleride BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerde anket yöntemi kullanılarak sürdürülebilirlik ile işletme maliyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir uygulama çalışması yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. Adalessossi, K., Utku, B. D., Çavuşoğlu, K., Almasri, M. W., & Gezer, S. (2015). Sustainability reporting practices in four countries' jurisdiction: Turkey, India, Germany and Brazil. İktisat İşletme ve Finans, 30(356), 65-86.
2. Alkan, H. (2001). İşletmenin Maliyetinde Maliyet Planlaması ve Maliyeti Yeni Gelecekler (Ormancılık Açısından Bir Değerlendirme). Türk Ormancılık Dergisi, 2 (1), 177-192.
3. Altun, N. (2018). Finansal Olmayan Bilgilerin Raporlanmasında Küresel Raporlama İlkeleri. Academic review of humanities and social sciences, 1(1), 31-49.
4. Aras, G. & Crowther, D. (2009). Corporate sustainability reporting: a study in disingenuity?. Journal of business ethics, 87(1), 279-288.
5. Aras, G. & Sarioğlu, G. U. (2015). Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama, TÜSİAD, Yayın No: T/2015, 10-567.
6. Atkinson, G. (2000). Measuring corporate sustainability. Journal of environmental planning and management, 43(2), 235-252.
7. Basal (2022). <https://basal.com.tr/kurumsal/cevre-ve-surdurulebilirlik/> (erişim tarihi: 05.05.2022)

8. Battal, Ü. (2018). Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Entegre Raporlama: Türk Hava Yolları ve Güney Afrika Hava Yolları İncelemesi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 11(3), 393-424.
9. Baumgärtner, S. & Quaas, M. (2010). What is sustainability economics?. Ecological economics, 69(3), 445-450.
10. Belz, FM ve Peattie, K. (2009). Sustainability marketing a global perspective. Glasgow, Hoboken: Wiley
11. Barbier, E. B. , Markandya, A. & Pearce, D. W. (1990). Environmental sustainability and cost-benefit analysis. Environment and planning a, 22(9), 1259-1266.
12. Elkington, J. (2006). Governance for sustainability. Corporate governance: an international review, 14(6), 522-529.
13. Ertan, Y. (2018). Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması (2005-2017). Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 11(3), 463-478.
14. ESG, Enviromental Social Governance, <https://www.esgturkey.com/surdurulebilirlik-stratejisi/> (erişim tarihi: 05.05.2022)
15. Figge, F. & Hahn, T. (2005). The cost of sustainability capital and the creation of sustainable value by companies. Journal of industrial ecology, 9(4), 47-58.
16. Foster, J. (2001). Education as sustainability. Environmental education research, 7(2), 153-165.
17. Gleeson, T. , VanderSteen, J. , Sophocleous, M. A. , Taniguchi, M. , Alley, W. M. , Allen, D. M. & Zhou, Y. (2010). Groundwater sustainability strategies. Nature geoscience, 3(6), 378-379.
18. Goodland, R. (1995). The concept of environmental sustainability. Annual review of ecology and systematics, 26(1), 1-24.
19. Holdren, J. P. (2007). Energy and sustainability. Science, 315(5813), 737-737.
20. Isaksson, R. (2005). Economic sustainability and the cost of poor quality. Corporate social responsibility and environmental management, 12(4), 197-209.
21. Jones, P., Clarke-Hill, C., Comfort, D., & Hillier, D. (2008). Marketing and sustainability. Marketing intelligence & planning, 26(2), 123-130.
22. Kılıçaslan, İ. & Semra, O. F. (2019). İşletme ve Çevre Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilirliğin Maliyet Analizine Bakış. Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2(5), 35-41.
23. Kjærgård, B. , Land, B. & Bransholm Pedersen, K. (2014). Health and sustainability. Health promotion international, 29(3), 558-568.
24. Lazol, İ. , Muğal, E. & Yücel, Y. (2008). Sürdürülebilir Bir Çevre İçin Çevre Muhasebesi ve Kobi'lere Yönelik Bir Araştırma. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (38), 56-69.
25. Linnenluecke, M. K. & Griffiths, A. (2010). Corporate sustainability and organizational culture. Journal of world business, 45(4), 357-366.
26. Loorbach, D. (2007). Governance for sustainability. Sustainability: Science, practice and policy, 3(2), 1-4.
27. McCollum, D. L. , Krey, V. & Riahi, K. (2011). An integrated approach to energy sustainability. Nature climate change, 1(9), 428-429.
28. McFarlane, D. A. & Ogazon, A. G. (2011). The challenges of sustainability education. Journal of multidisciplinary research (1947-2900), 3(3).
29. Naveh, Z. (2007). Landscape ecology and sustainability. Landscape ecology, 22(10), 1437-1440.
30. Ng, A. C., & Rezaee, Z. (2015). Business sustainability performance and cost of equity capital. Journal of corporate finance, 34, 128-149.
31. Ögmundarson, Ó. , Herrgård, M. J., Forster, J., Hauschild, M. Z., & Fantke, P. (2020). Addressing environmental sustainability of biochemicals. Nature sustainability, 3(3), 167-174.
32. Pak, M. D. , Aktan, M. C. & Özcan, E. (2018). Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı ve Mülteci Sorunsalı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(56), 427-440.

33. Picano, E. (2004). Sustainability of medical imaging. *Bmj*, 328(7439), 578-580.
34. Shrim, M. G. , Sleemi, A. & Ravilla, T. D. (2015). Charitable platforms in global surgery: A systematic review of their effectiveness, cost-effectiveness, sustainability, and role training. *World journal of surgery*, 39(1), 10-20.
35. Şen, H., Kaya, A., & Alpaslan, B. (2018). Sürdürülebilirlik Üzerine Tarihsel ve Güncel Bir Perspektif, 29(107), 1-47.
36. Şerbetçi, G. & Uçar, M. (2015). Çevresel Muhasebede Maliyetlerin Denetim ve Raporlanması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-20.
37. Uzun, E. (2019). İşletme Büyüklüklerinin Muhasebe Kalitesi Üzerine Etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 101-111.
38. Yanık, S. & Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama). *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (47).
39. Yıldızalp, A. (2017). Sürdürülebilirlik Serisi: Yeni Başlayanlar İçin Sürdürülebilirlik 101. <https://indigodergisi.com/2017/12/surdurulebilirlik-serisi-101/> (erişim tarihi: 05.05.2022)
40. Yükçü, S., & Fidancı, N. (2016). Sürdürülebilirlik Maliyeti Örneği Olarak Maden Sahası Restorasyonu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(3).